СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Ч. 190. — Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 15. серпня, 1924. — VOL. XXXII. — No. 190. — Jersey City, N. J., Friday, August 15, 1924. — THREE CENTS

Політична розмова демократичного кандидата Дейвиса з мейором Ню Йорку Гайленом

НЮ ЙОРК, Н. Й., 13. серпня — Сьогодня був мейор Ню Йорку Джан Ф. Гайлен в гостях у демократичного кандидата Джана В. Дейвиса в готелі Моррей Гилл.

Вони розмовляли про теперішню політичну ситуацію з приводу осінних виборів.

Мейор Гайлен обіцяв підперте Дейвисови і Дейвис висловив йому за се щиру подяку.

Перехід Гайлена на сторону Дейвиса скріплює вигляди Дейвиса на побіду в нюйорському стейті при президентських виборах, яка могла би перехилити побіду в цілих Злучених Державах в користь демократичного кандидата.

ПОВІДОМЛЕННЄ КУЛИДЖА ПРО ІМЕНОВАННЄ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 13. серпня.— Завтра, в четвер, 14-ого с. м., о 9-ій годині вечір Кулиджа повідомлять про іменованнє його републиканським кандидатом на президента. З тої нагоди він виголосить кандидатську промову.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПОВІДОМЛЯЄ ЛА ФОЛЛЕТА.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 13. серпня. — Безпартійний політичний комітет Американської Федерації Праці повідомить завтра Роберта Ла Фоллета про постанову сеї організації підпирати його кандидатуру на президента Злучених Держав.

ҐЮС ВЕРНУВСЯ З ЕВРОПИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 13. серпня. — Американський державний секретар Ґюс завтра вернеться з Европи кораблем лінії Злучених Держав „Президент Гардинг".

Він ще хоче бути завтра на кандидатській промові Кулиджа у Вашинґтоні.

5 ДНІВ З ЕВРОПИ ДО АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 14. серпня. — Сьогодня вечір приїхав сюди з Анґлії великий особовий пароплав лінії Кюнерд, Мавретанія.

Він переплив дорогу Атлянтійським океаном за нецілих 5 днів і сим побив рекорд усіх других особових пароплавів, а зокрема великого пароплава лінії Злучених Держав Левaетен.

На Мавретанії прибули сюди два грецько-католицькі епископи, др. Константин Богачевський і Василь Такач.

УСУВАЮТЬ СТАРИХ ПОЛІЦАЇВ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 13. серпня. — Комішенер поліції Енрайт, як запевняють, має намір усунути всіх сивих поліцаїв, з уваги, що вони вже за тяжкі до трудної поліційної служби. На початок має він усунути 90 поліцаїв.

ВАШИНҐТОН ПОТОПАЄ В ГОРІВЦІ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 13. серпня. — У Вашинґтоні виявився в останніх днях великий скандал, бо показалось, що тут алькоголь пливе як за старих добрих часів.

За кілька останніх днів арештовано тут на улицях понад 100 пяниць.

Поліція викрила теж торговлю горівкою в готелях, ресторанах, сальонах танців і навіть у приватних департментових домах.

Досі арештовано лише кількох бутлеґерів. Поліція перше ловить пяниць, а бутлеґерів лишає на останок.

Вона заповідає, що вичистить Вашинґтон з горівки.

ВОЄННІ КОРАБЛІ ПРОТИ ПАЧКАРІВ ГОРІВКИ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 12. серпня. — Правительство вжие 20 протиторпетовців для ловлення пачкарів на Атлянтійському побережі, що перевозять лодками горівки.

ЛИШЕ НАЗВИСКО ЧОЛОВІКА ПРАВНЕ ДЛЯ ЖІНКИ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 13. серпня. — Одна жінка, яка працює в тутешньому федеральному шпиталі св. Елисавети, віддалась у маю сього року, але вживала далі свого дівоґого назвиска. Коли їй плачено чеками на її назвиско по мужеви вона не хотіла приняти.

Тоді міністерство внутрішніх справ повідомило її, що правно вона мусить вживати назвиска чоловіка і лише таке імя признає правно федеральне правительство.

РОЗБИВАЮТЬ ОБОРОНУ МІЛІОНЕРІВ-ДУШЕГУБІВ.

ШИКАҐО, Ілл., 13. серпня. — Нині стейтові психіятри („умові знавці"), др. Ґю Т. Петрик і др. Арчибалд Черч з Шикаґо, котрі також розсліджували умовий стан душоґубів-міліонерів Ліополда і Ловба, збили зізнання 4 „умових знавців" оборони, котрі казали, що обжаловані не нормальні і тому невідвічальні за свої вчинки, бо вони жили діточими Фантазіями. Стейтові психіятри заявили, що власне говорення про діточу фантазію убийників є фантазією, бо вони цілком здорові, нормальні і вбили малого Френкса зовсім холоднокровно як злочинці.

ЗАПОВІДАЄ ЗМІНУ НАСТРОЮ ЯПОНСЬКОГО НАРОДУ.

ВИЛЛИЄМСТАВН, Месс., 13. серпня. — Сьогодня промовляв тут в Політичному Інституті японський представник Юсуке Цурумі.

Він сказав, що інтеліґентні Японці не думають про війну із Злученими Державами, але виключеннє Японців від іміґрації до Америки вплине на зміну психольоґії американського народу і зміну його політичних плянів, які набудуче відіграються над Тихим океаном і на світовій сцені.

ТОВАРИСТВО „КОБЗАР" В ПРАЗІ.

1-го липня закінчилися 6-місячні курси гри на бандурі. При допомозі громадських орґанізацій і по просьбі курсантів курси продовжено ще на 3 місяці, з метою покласти основи орхестровці бандури.

Після закінчення курсів буде концерт бандуристів. (Орхестра, ансамбль і сольо).

ЩЕДРИЙ ДАР ПАПИ.

Папа, який колись був апостольським нунцієм у Варшаві зробив дарунок, 12.000 лірів варшавському професорови клясичної фільольоґії др. Саернбахові з нагоди виданих ним творів святого Григорія Назіянського. Др. Саернбах є Жидом, а проте папа обіцяв дальшу підтримку у його праці, як що він не одержить її з варшавської Академії Наук.

ПЕРЕНОСЯТЬ СКЛАД АМУНІЦІЇ У ЛЬВОВІ.

У звязку з останнім замахом на склади амуніції на Клепарові у Львові, варшавське міністерство внутрішних справ поставилось прихильно до проекту львівського воєвідства, щоб ці склади перенести до Голоска великого. Там мають побудувати спеціяльні маґазини на це і вільнити Львів від нової можливої небезпеки.

ЛЄНІНГРАД РОЗЛІТАЄТЬСЯ.

Старий Петроград має дуже знищені канали, які підмивають вулиці, дому та підмурування Неви. Побережжа Неви загрожене. Як що воно не буде негайно направлене, тоді такі будівлі, як Зимова Палата або Ермітдаж пропадуть разом з творами мистецтва.

АДВОКАТ — ПАПОЮ

Папський нунцій у Парижі Царетті, передав париській Палаті адвокатів від папи Пія XI. образ з портретом славного адвоката з XIII. віку: Ґю Фукольта, який в 1265 р. зістав папою — Клементієм IV.

СМЕРТЬ 20 ТИСЯЧ ОСІБ.

В Пекіні, підчас великої повені, яка повстала наслідком хмаролому, згинуло 20 тисяч осіб.

ПРЕДСТАВЛЕННЯ ДЛЯ ПСІВ.

Директор одного кіноматоґрафу в Льондоні, уладжує представлення виключно для псів. При вході один кінотеатральний урядовець контролював ідентичність псів, котрих вели їх властителі. На представлення допущено лише псів великої раси. Хорти бульдоги, сетори, пойнтери і т. д. скоро аповнили салю. Перший фільм котрий представляв працю тресованих псів, глядачі-пси прийняли пильністю, але доволі неохотно. Фільм, на котрім появився господар із своїм вірним псом, стрінули одобрюючим гавканням. Иньший фільм зображував лови в лісі. Одушевлення перемінилося у страшний гармідер, бо як на полотні перебігли чвалом, три великі ловецькі пси вирвалися з рук своїх панів, кинулися на полотно і роздерли його на шматки гострими зубами. Без уваги на цю пригоду, імпресаріо заявив, що вдоволений представленням і тому повторятиме його.

ПРИВИТАННЯ ЕПИСКОПА В ФИЛАДЕЛФІЇ.

Филаделфія, Па. — Всі відділи У. Н. Союза і Провидіння в Филаделфії, Па., постановили взяти участь в недільному привитанню епископа др-а Константина Богачевського.

Вони мають явитися в неділю о год 7.30 рано в домі Клюбу Горожан, при 849 Н. Френклин Ст., з прапорами. Члени і членкині повинні мати свої членські ленти.

Комітет.

ВІСТКИ З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ.

У неділю дня 13-го липня в Ужгороді торжественно відкрито виставу рільництва на Закарпаттю. Рівночасно відкрито й перевезено з Праги виставу Життя і мистецтва Закарпаття.

Чеські часописі повідимляють, що на Закарпаттю заряджено 1,300 судових слідств з приводу виборчих шахрайств підчас березневих парляментарних виборів.

Сими днями посол М. Нечас (чеський соц дем.) завитав до Ужгороду, щоб виголосити на Закарпаттю кілька промов до своїх виборців. По одній з таких промов до школи, де мав замешкати посол, прийшла юрба комуністів і почала домаґатись, щоб її впустили. Сторож запевияв, що посла тут нема, але комуністи не йняли віри і силою вломились до школи. Оглянувши всі кутки і не знайшовши Нечаса, комуністи розчаровані, пійшли геть. На щастє Нечас завчасу довідався про задуманий на нього замах і в школі не ночував.

ЗА МОЛОДИЙ НА КУМА.

В Будапешті приключилася така комічна пригода. До церкви принесли дитину до хресту Священникови здавався один із присутніх занадто молодим на кума. Тому чемно сказав до нього. „Ви ще за молоді приятелю, щоби бути дитині за кума". А мнимий кум скромно відповів: „О, прошу, я теж і не хочу бути кумом, бо я батько цієї дитини".

АТЛЕТИЧНИЙ ФЕНОМЕН.

На париських олімпійських змаганнях здобув шість світових рекордів Фінляндець Паао Нурмі. У перегонах він перебігає 10.000 метрів без найменшого зусилля, так, що на його обличчю не видко ніякої втоми Його успіхи кажуть призадумуватись спортовцям: чи він з уродження має виїмкову анатомічну будову, чи дійшов до своєї досконалости завдяки виїмковій десциплінї моральній та фізичній.

СМЕРТЬ УКРАЇНСЬКОГО МАТУРАНТА В ПРАЗІ.

Дня 5-го липня с. р. нагло помер у клініці проф. Шмідта ученик української реальної ґімназії Олександер Чернявський.

Покійний був родом з Кременчуга, на Полтавщині. Народився 5. березня, 1905 р. в сімї заводського робітника. Учився у вищій початковій школі, але коли почався визвольний український рух, він у 14-ому році життя вступив до українського війска, в складі якого брав участь у боях проти большевиків. В 1920 р. разом з українською армією був інтернований Поляками і перебував у ріжних таборах. 1922 р. вступив до школи українських пластунів у таборі Щепюрно і з цією школою переїхав у грудні 1923 р. до Праги, де й вступив до української реальної ґімназії. Покійний був здібним учеником і гарним товаришем. За час інтернування навчився політурного ремесла, а також ознайомився трохи з друкарською справою.

Несподівана смерть Чернявського зробила велике вражіннє на його товаришів.

Похорон небіщика відбувся 5-го липня. Похоронну службу відправляв з власної ініціятиви архиепископ Саватій, голова чеської православної церкви. На похороні були присутні всі тоевариші покійного, представники Україн. Гром. Комітету в ЧСР., а також дехто з українського громадянства.

У покійного на Україні залишилась мати, у якої він був одиноким.

УКРАЇНЦІ В ГРЕЦІЇ.

З Греції пишуть до Праги: „Книжки, вислані Культурно-Освітним відділом одержав, за які дуже вам вдячний. У нас ще в минулому році була заклалась Українська Громада але через пять місяців розлетілась, бо в громаду вписались такі особи, котрі з українством нічого спільного не мали; вони спричинились до розбиття громади. Сучасне становище таке: дехто з тих дійсно Українців, що залишились тут, підтримують поміж собою звязок, що тепер робити трудно, бо всі порозкидані по ріжних кінцях міста, працюють на тяжкій фізичній праці. Книжка українська тут дуже рідка. Читаємо ґазети і книжки по черзі. За Ваші книжки дуже Вам всі дякують.

ХОЛЄРА В БУДАПЕШТІ.

В Будапешті захорувало кілька осіб серед виразних обявів азіятської холери.

Загони з України переходять Дністер до Бесарабії.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 13. серпня. — Тутешні часописі подають у нинішніх виданнях вістку, що з України перейшов був повстанський загін ріку Дністер на півдні і напав на село Шабу в Бесарабії.

Румунські війска були недалеко і виступили із загоном до бою.

По перепалці загін утік знову через Дністер на Україну, оставляючи в Бесарабії лише оруже й амуніцію.

Румуни кажуть, що сей наскок зорґанізувала російська советська влада, таксамо як орґанізувала наскоки на Польщу.

ШВАЙЦАРІЯ НЕ ДОПУСКАЄ НА СВОЮ ЗЕМЛЮ ГОРОЖАН БОЛЬШЕВІЇ.

ЛОНДОН, 13. серпня. — З Берна, столиці Швайцарії повідомляють, що швайцарське правительство видало приказ, яким заборонило горожанам советської Росії вступати на територію швайцарської републики.

НА ЩО БОЛЬШЕВИКИ ВИДАЮТЬ ГРОШІ, ЗДЕРТІ З ГОЛОДНИХ?

ЛОНДОН, 13. серпня. — Анґлійських комуністів дуже мало. В цілій державі нема їх навіть 500, але російські большевики хотять піддержати фікцію, що їх богато і удержують для них будинки, офіси, ґазети, маґазини і т. д., коштом великих сум, які постійно посилають з Росії.

Вони не жалують гроший (здертих з голодного народу) на сю ціль, але цілі не осягають, бо анґлійські робітники, анґлійські соціялісти, а не російські большевики.

ҐРУПКА КОМУНІСТІВ ПРОТИ МЕКДАНЕЛДА.

ЛОНДОН, 13. серпня. — Незначна ґрупка анґлійських комуністів піднесла великий крик проти премієра Мекданелда з приводу арештовання редактора комуністичної ґазетки „Воркерз' Віклі", Дж. Р. Кемпбелла.

Його арештовано за, що намагається ширити бунт проти британської влади серед війска і моряків.

ПІДВОДНА ЛОДКА 8 МІСЯЦІВ НА МОРЯХ.

ЛОНДОН, 13. серпня. — Анґлійська підводна лодка К—26 переплила по морях 20,000 миль. Вона нині вернулась домів по подорожі, яка тривала 8 місяців. Їй не товаришив жаден корабель для помочі або ратунку.

ПРЕСТОЛОНАСЛІДНИК СВЯЩЕНИКОМ.

БЕРЛІН, 12. серпня. — Бувший саксонський престолонаслідник Юрій висвятився недавно в Трембліц на католицького священика.

На торжестві висвячення були всі члени бувшого Саксонського королівського дому, а навіть і король, що панував до революції в Дрезні.

МАРОКАНЦІ БЮТЬ У СЕБЕ ЕСПАНЦІВ.

МАДРИД, столиця Еспанії, 13. серпня.— З Марока (в Африці) повідомляють, що Мароканці знову побили й окружили еспанське війско.

Правительство збирається вислати туди нове війско на підмогу.

ВИСІЛИ 5 ГОДИН НАД СКАЛОЮ.

ШАМОНІ, Франція, 13. серпня. —Вчера трох Італійців видрапалось на гору Еґій де Ґрепон. Коли діставались на шпиль, який висотою досягає 11,000 стіп, нагло один поховзнувся над скалою і всі зависли на шнурі, яким супроводились, а який зачіпився за скалу. Вони так висіли непорушно 5 годин, вижидаючи ратунку, бо знали, що найменьше порушеннє може їх скинути долів зі скали і принести негайну смерть. По 5 годинах важких мук їх остаточно виратували люди, котрі побачили, що вони баламкаються у воздусі. Їх з трудом витягнено до гори. Всі при витягненню потерпіли покалічення.

ДІТИ ЯКО ФІЛЬМОВІ АКТОРИ.

БЕРЛІН, 12. серпня. — Тутешній директор поліції заборонив дітям низше трох літ грати для кінотеатрів. Діти висше трох літ можуть грати за окремим дозволом, але по шкільних годинах, а перед 8-ою годиною вечір.

ГРЕЦЬКІ ЗВІРСТВА НАД БОЛГАРАМИ.

СОФІЯ, столиця Болгарії, 13. серпня. — Мішана комісія яка розсліджувала обжалуванне Болгарії, що Греки убили 19 Болгарів в Македонії, ствердила, що Болгарія має правду.

Свідки ствердили, що грецькі жовніри зловили 19 цивільних Болгарів, звязали їх, а відтак звязаних постріляли на смерть.

БОЛЬШЕВИКИ ВИНЯТЬ ҐЮСА.

МОСКВА, 13. серпня. — Тутешня большевицька урядова газета Известия пише, що американський державний секретар Ґюс їздив до Европи створити коаліцію держав проти советської Росії.

БОЛЬШЕВИКИ ШЛЮТЬ ПОЛЯКА В МЕКСИКО.

МОСКВА, 13. серпня. — Російська советська влада відновила дипльоматичні зносини з Мексиком і вислала туди своїм послом комуніста С. С. Пестковського, родом Поляка.

ПОЛЬСЬКИЙ „ЗЛОТИ" ПАДЕ.

ПАРИЖ, 13. серпня. — Польський „злоти" ледви вийшов на заграничну біржу, вже зачав падати. Нині стратив 5 пойнтів. Ціна номінальна „злотого" 19.30 американських центів, а нині тут його нотовано по 19.25, дарма, що Польща ручить, що має всю поруку на „злоті" в золоті.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тнл. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЖИДІВСЬКА РЕПУБЛИКА НА УКРАЇНІ

У закордонних часописях, м. і. у „Праґер Прессе" надруковано у справі жидівської републики комунікат, який носить усі ознаки советського офіциозного повідомлення.

В комунікаті сказано:

„Бажаючи допомогти працюючим верствам жидівського населення уряд СССР має на думці розселити те населення на вільних ґрунтах України, а саме в сусідстві з істнуючими уже кольоніями на північ від Криму. Для сього розселення призначено 100,000 десятин державних земель: 50 тисяч на Україні і дальших 50 тисяч на Кримі. На випадок, коли поселенне добре розвинеться, для сеї мети буде призначено ще більше земель. На основі сільсько-господарського досвіду можна рахувати, що на перших 100 тисяч поміститься найменьше 50 тисяч душ. Жидівські поселенці дістануть землю не яко концесію а на необмежений час до свого повного розпорядження. Землі північного Криму можуть бути використані під пасовиска, під городи, квіти, тютюнові плянтації, тощо. Крим славиться своїми садами, городами та виноградниками.

Центральний уряд, як і покликані чинники ріжних російських републик, вже затвердили сей плян. Відповідне повідомлення появиться в короткому часі.

Одинока перешкода полягає лише в тому, що нема ще фондів для закупна потрібного хліборобського знаряддя, машин, будівельного матеріялу для домів, тощо. Советський уряд радо дасть поселенцям можливі пільги щодо переїзду та сплати податків. Уряд бере на себе видатки щодо обміру й поділу земель, а також береться викопати артезіянські колодязі. Але він не має змоги негайно приготовити мешкання, щоб розмістити в них переселених Жидів і тим забезпечити їм можність істнування на новозаселених землях. Товариство „Орт" і низка закордонних допомогових орґанізацій взялись постачати необхідні фонди для здійснення сього пляну.

Якщо Жиди, оселившись на нових землях, висловлять бажанне мати автономію, то СССР радо згодиться дати їм таку автономію".

Мета сього офіціозного комунікату проглядає крізь кожде слово: виставити в очах світового жидівства советський уряд добродієм Жидів, ну, і при тій нагоді дещо й нажебрати на бідність, під притокою допомоги жидівській кольонізації на українських землях.

А про се, чи український нарід годиться на жидівську републику на Україні, ніхто його й не питає, як загалом російська советська влада його про ніщо не питає.

ЗА КРОВ ДЛЯ ПОЛЬЩІ — ЗІЙШЛИ НА „БЕЗДОМНИХ ПСІВ"

З Праги пишуть нам: Ліквідація польських таборів, де перебували інтерновані українські вояки, іде невпинно далі. Видають картки „азилю" інвалідам і сухотникам, таксамо командному складови. При сих видачах трапляється цілий ряд випадків, так напр. всі семейні умовились не являтись до команди міста за отриманнем „азилю". Ніякі комісарські накази ні до чого не довели. Врешті комісар замкнув табор і поліція ходила по табору та наділяла всіх червоними квітками, а се значить, позбавленне перебувати в таборах. Такі „азилянти" на ночівку знаходять собі місце на садових лавах, під руштованнями нових будівель, на зелізничних двірцях і т. д. При звільненню людям не дається жадних підмоґ. Люди по звільненню з таборів переходять на становище бездомних псів. Часом виснажених [illegible] і ріжними хоробами знаходять наших людий непритомними під [illegible]. Заклалося тут допомогове товариство.

Так то Польща віддячує українським воякам за їх допомогу в боротьбі проти большевиків. А наші бувші заправили ріжні Коваленські й инші, „їм же ність числа", перейшовши на польську службу, зі шкури лізуть, щоб своїм лакейством добить ниби-ж уведених в польську акцію нещасних козаків.

РОЗУМНА ЛЮДИНА ПРО БОЖЕВІЛЬНИХ

Шведський мандрівник Свен Гедин про совітську державу.

Славний шведський мандрівник і вчений Свен Гедин повернув недавно з кругосвітної подорожі й нині видав перший том своїх подорожних вражінь під назвою „**Від Пекину до Москви**" (видавництво Брокгавз у Липську).

Представники совітської влади свого часу дуже впадали коло Свена Гедина, щоб його можливо задобрити і прихилити до себе. Вони записали його „гостем совітського уряду", бучно його витали в Москві й Петербурзі, впоряжали в його честь урочисті вражіння та академії. Але шведський учений не дав себе затуманити. Він чемно, але правдиво описує в своїй книзі не ту Москву, яку йому **хотіли показати, а таку, яку він в дійсности бачив.**

Як досвідчений письменник і спостерегливий глядач, Свен Гедин в одній-единій картинці дає вичерпуючий образ совітської держави. Він описує один вечір проведений у московськім великім театрі на виставі опери „Аїда".

„Наші місця, — оповідає він, — були зовсім на переді партеру, біля самої орхестри. Ми отже нікого не мали перед собою, за те нам досить було в перервах оглянутись, щоб побачити всю публику. Я довідався, що кожне місце коштує один червінець або пять долярів... Але театр був повнісенький, і всі місця були обсаджені. Звідки у людей бралися такі гроші? Глядачі в партери були вдягнені зовсім не по большевицьки. Майже всі мали ковнірці і краватки. У льожах першого поверху сиділо богато панів у смокінґах, очевидно — чужоземні дипльомати. Всі инші були в жакетах. Вигляд у них був не дуже панський, але й не вбогий.

— Що це за люде? — спитав я.

— Це нова буржуазія, — дістав я відповідь.

— Звідкиж вона взялася?

— Це ті що наживаються на Непі та на вільній торговлі. Значну їх частину творять Жиди.

Високо-високо під самим дахом сиділа біднота. Але в партері та на першім поверсі сиділи московські шибери та ґуляшові барони, нові багачі, нові капіталісти велитенської комуністичної держави. **Але ж** листопадова революція мала своєю головною метою розторощити капіталізм і завести справедливий поділ маєтків, земель і гроший! А нині капіталізм, наче той птах Фенікс із золотим гребенем, вже знов підводить свою голову з попілу... І це в серці совітської Росії, в серці Москви! Отже в цій точці большевизм не осягнув своєї мети **й ніколи її не осягне, доки на землі житимуть люде.** Господарські закони не даються змінити кільома указами, й раз-у-раз знайдуться люде, що мають більше фінансові спритности ніж широка маса. Ці шельми потрафлять раз-у-раз скерувати золоті струмні в свої кишені. Наука має своїх геніїв, мистецтво — своїх, писменство — своїх, музика — своїх. Вони перебирають духовий провід над чередою. Сильні, честолюбиві все приказують, а маси слухняно йдуть за ними.

Держава, яка хоче всіх остригти під один гребінець і якій ніхто не сміє піднести голови вище від инших — така держава є річчю не можливою. Вона може якийсь час проістнувати в утворених нею формах, але вона з самого початку засуджена на внутрішні зміни. Ми переживаємо нову економічну політику. Нині вже зароджується нова буржуазія, новий капіталізм. Нема нічого нового під сонцем. Все суета й погоня за вітром. А всеж нове в Росії виростатиме й з нутри розвиватиметься до такої величности й сили, яка може ще й переросте давнину. Люде, які хотіли зовні розсадити совітську Росію арміями гарматами й літаками, були дурнями. Те нове, що має наступити мусить вирости з російського ґрунту. Та щоб не сталось у майбутности, — а про це ми нічого не знаємо, **— ми в кожнім разі мусимо бути вдячні Росіянам, що вони мали відвагу випробувати на практиці божевільні теорії Карла Маркса. Одним словом, вони дали людству велитенський доказ, що так справа не йде!.."**

Большевики певно будуть дуже розчаровані й розгнівані довідавшись про „невдячність" Свена Гедина. Другий раз вони вже його до сього Бедламу не пустять! Але цілий небольшевицький світ мусить бути дуже вдячний шведському вченому. Своїм авторитетним словом він ще і ще раз потвердив те, що инші тверезі люде вже тверд дять семий рік.

Мартин Гак.

ЖНИВА.

Лан хвилює, золотиться,
Мак жевріє у житах,
Гей, час жнив! Гей, веселіться,
І збирайтесь по полях!...

Нива кличе, зве вас, люде,
Веселіться, живо буде!
Низько клоняться блавати,
Жниво, жниво час заплати!

Лан хвилює... лан шепоче:
В кого серце є охоче,
Сірбний серп бери у руки,
Йди у поле без принуки.

Кличуть ниви золоті:
Серп до рук, сини рілі!
Спіє золоте зерно
І пора, кінчить дло!

Лан хвилює як Дунай:
Що посіяв — те збирай!
На ріллі тій піт ікров,
Труд твій весь — і вся любов!

Власники, сини ріллі,
Слюби вяжуть нас святі!
Праця ваша — і ріля
Світу всьому хліб дає!

Власники, сини рілі,
Слюби вяжуть нас святі!
Ви — й ріля — немов одно,
Сій — і знов збирай зерно!

Лан хвилює як Дунай:
Гей роби, не спочивай!
Буде хліба на весь край,
Хліб буде — і коровай!!!

Уляна Кравченко.

ДОПИСІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Острів, біля Перемишля, просить помочі.

На руки д-ки Юлії Кладик наспіло письмо із Острова, перемиського повіту, у якому громадяни і парох просять помочі у своїх односільчан в Америці, на церкву і читальню. Село, знищене війною, не годно само собі порадити.

На цю ціль зложили жертви: Юлія Кладик $25.00, Микола Герман $5.00 і Михайло Мельницький $3.00.

Хто хоче блищих інформацій або переслати свою жертву, хай пише на адресу: Julia Kladek, 620 E. 16th St., New York City.

МОВ ЧУДОВИЙ САМОЦВІТ...

Мов чудовий самоцвіт
Повний блеску і принади
Горить згадка давних літ,
Днів надії і розради.

Хто сю згадку збереже,
Як осінно в серці буде,
Скарб найбільший встереже,
Який можуть мати люде.

Р. З.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. — Вірш „Серце козаче" через міру довгий, тому годі у нас помістити.

І., Ню Йорк. — Вірш „Нащо рватися з думками" є вже і відповідю, чому не можемо його помістити.

В СПРАВІ УКР. ГІМНАЗІЇ В ЗБОРОВІ.

Комітет помочі зборівській ґімназії в Ню Йорку одержав оттаке письмо з краю:

Дорогі Земляки!

Політична і економічна недоля приневолює нас віднестися до Вас там далеко за морем з праханям о поміч. Наша школа в ярмі. Наші наймолодші в великі2 небезпеці. Сторінки кождої часописи переповнені вістками про гнет і польщення істнуючих до цего часу дуже нечисленних українських шкіл. А у польських школах не тільки що не учать української мови, але забороняють дітям між собою по українськи говорити, видирають їм із мовою рідною українські серця та витягають із їх жил українську кров, яку виссали із грудий своїх материй. Таким способом виховують їх у своїх школах на ворогів свог орідного народу і на його зрадників.

Ми пята із ряду що до величини нація Европи не сміємо на се позволити, щоби на наших очах розривали вороги та нищили наш народний орґанізм. Тому не повинні ми віддавати наших дітий у шкільнім віці на поталу і нищення ворогам. Се ми тут розуміємо і бачимо і тому лунає сегодня між нашим народом, що опинився у ляцькій неволі, голосний клич: У рідній школі наша будучність. Кожда українська дитина повинна учитися у своїй українській школі. Є у нас вже богато усякого рода укр. приватних шкіл, почавши від шкіл народних аж до високих шкіл у Львові то є університету та техніки.

Треба отже і нам в Зборові братися до діла і приступати до васнования своїх шкіл. Та першою умовою до цего є відповідний будинок. Такого ми в Зборові не маємо.

Дня 29. травня ц. р. скликав Виділ Філії Т-ва „Просвіта" в Зборові свідоміймих і поважніймих громадян Зборова і околиці на нараду у тій справі. На сій нараді узнано однодушно пекучою і негайною справою набуття дому під українські школи в Зборові. Зібрані того дня громадянк в числі зверх трийцять, вибрали з поміж себе тимчасовий комітет із 7 людий (пп. Роговський Д., Костишин І., Рій М., Кобзістий П., Кухарук Ст., Шаблій В. і Маланчук І.), котрому поручили скликати нараду ширшого громадянства Зборівщини. Така нарада відбулася в Зборові дня 9. червня ц. р. Про перебіг наради, її ухвали пересилаємо відпис протоколу і фотоґрафічну знимку.

Нам підписаним членам Тіснійшого Комітету припало дуже важке завдання. Ми маємо придбати фонди на вакуплення евентуально будову дому під укр. школи в Зборові. Приступаючи до діла звертаємося в першій мірі до Вас, бо знаємо про це, що Ви про сю справу памятаєте, і вже довше як від року складаєте датки на сю ціль та гарний фонд вже зібрали. Нам дано, як виходить із протоколу відбутих втих в тій справі зборів, поручення цей фонд від Вас перебрати.

Дотеперішні старання в тій справі були безуспішні. Ви, панове, не могли рішитися, кому цей фонд переслати і кому його повірити. Громадянство збираючися два рази в тій справі на збори довідавшися від членів Вашої родини, із Ваших листів до них, поступило після Ваших бажань і вибрало „Комітет будови укр. ґімназії в Зборові" наділяючи його згаданою повновластю і припорученням. Думаємо, що Ви, панове члени „Комітету несення помочі укр. ґімназії в Зборові" в Ню Йорку до котрих отсим письмом звертаємося, віднестися до теперішного, підписаного комітету з повним довірям і справи висилки проволікати не будете, бо діло проволоки не терпить. Що д оспособу переслання нам цего фонду, то ми пропонуємо Вам вислати, взглядно **„переказати"**, через один із банків американських „Земельному банкови гіпотечному" (Львів, вул. Підвале, Agrarbank in Lemberg), а ми приступаючи до куплення вз. будови дому його переберемо. Очевидно при пересилці упевнитися, щоби нам виплачено тут ту суму в долярах. Дотеперішна проволока принесла нам дуже велику втрату. Була іменно, як Вам свого часу доношено, до набуття реальність Зубика, та задля браку гроший не можна було її купити, бо купив жид за $800.00, отже дуже дешево. Тепер є еще дві реальности до продання: реальність д-ра Штурма в ціні около $3.000 і реальність Курмановича в ціні $1.000. Може бути, що якби прийшло до купна, то можна буде взяти їх дешевше дещо. Для нас більше надається реальність д-ра Штурма. Лежить вона в затишнім місци [illegible] ша, дім цілий покритий вже дахівкою, 4 кімнати вже готових відреставрованих, а 4 треба відреставрувати. Курмановича дім поверховий, без даху, є лише бальки затягнені, отже лише руїни, стоїть при головнім гостинци, та й за дорогий. Через проволоку однак можемо і сю нагоду купна стратити. На власні сили виключно числити не можемо. У нас тепер цілковита руїна господарського стану, а урядників своїх та купців чи промисловців не маємо. Що можна у нас від селян зібрати, коли на одну пару лихих чобіт мусить везти господар на продаж [illegible] кірців жита отже одну фіру.

Пишучи отсе письмо ми переконані, що Ви, панове, члени Комітету несення помочі укр. ґімн. в Зборові, віднесетеся з повним довірям до підписаного комітету, зрозумієте, що кождий день проволоки приносить велику шкоду, підете нам на зустріч і перешлете негайно цей фонд в спосіб нами вказаний, який уважаємо найпевнійшим. Переказуючи однак тим способом гроші треба Вам виразно зазначити, хто має їх у Львові підняти в Земельнім банку т. зн. членів комітету прим. 3-ох чи 2-ох, які викажуться в згаданім банку леґітимацією Комітету будови укр. ґімн. в Зборові, що мають право цю квоту підняти.

Рівночасно заявляємо, що подавати Вам будемо одреси наших емігрантів Зборівщини, щоби тоті, котрі ще не зложили на цей фонд датку, причинилися своїм датком до його збільшення.

Наразі кінчимо в сильній вірі, що наше письмо не буде безуспішне а поки що голосимо: „Слава і честь нашим Землякам, що бажають радо і щиро прийти з помочію рідній земли!

В Зборові, дня 16. червня 1924.

Микола Рій, Теодор Процик, І. Костишин, П. Кобзістий, Степан Кухарук, Іван Паньків в. р., Теодор Владимір, Данило Роговський, Іван [illegible], М. Мосійчукова.

У відповідь на це ми переслали до зборівського виділу $1.500 (як свідчить долучена посвідка) і оттаке письмо:

Ню Йорк, дня 22. липня, 1924. Вповажаний Пан Теодор Владимір, голова тіснійшого Комітету в Зборові. Маємо честь повідомити Вас, що тутейший комітет допомоги укр. ґімн. в Зборові вислав дня 22. липня с. р. суму $1.500 (словами: тисяч пять сот долярів) для Комітету будови укр. ґімн. в Зборові. Отсим уповажняємо Вас Вп. Добродію, яко голову комітету, як рівнож і двох членів екзекутиви п. Ілька Костишина з Ярловець і п. Івана Панькова з Метенева до відобрання ти хгроший а при тім просимо нас відворотно про се повідомити. Висше наведену суму пересилаємо з виплатою Вам в долярах. З високим поважаннем. Комітет: Микола Хомяк, голова; Микола Скоцко, писар; Олекса Ксьондзик, касієр.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО

На теперішній сесії третого інтернаціоналу Троцький і Радек не були вибрані членами екзекутивного комітету понеже вони хотіли приняти демократичну плятформу для їх партії і позаяк вони були проти Зіновева і Каменева? Чи Ви знаєте, що 20 Гелмар турецьких цигареток не коштують більше як 20 звичайних цигареток і що вони варта пару раз більше? Попробуйте зміни на турецький тютюн, Ви будете вдоволені як другі.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1925.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (єсли який кружок, співацьке товариство і т. п. не єсть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1925 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ТЕРОР НА УКРАЇНІ.

Російські советські газети повідомляють:

Дня 14-го липня при сутичці з відділами советської міліції забито відомого отамана Мамалигу, який більше трох літ оперував на Поділлі. Мамалига був співробітником відомого отамана Палія; мав досить великий загін і все щасливо уникав організованої за ним погоні. Советська преса запевняє, що Мамалига був останнім представником політичного „бандитизму“ на Україні.

Губерніяльний суд у Винниці засудив на розстріл без застосування амнестії Павла Францука за зносини з французькою контррозвідкою й передачу їй відомостий про розташовання частин червоної армії.

Трибунал північно-кавказького військового округа засудив на розстріл козака Кулика і шістьох його товаришів, які протягом 1922—23 р. р. забили на Донщині богато партійних і громадських робітників; ограбували кілька складів і магазинів і т. і.

У Ставропольському губерніяльному суді закінчився процес загону братів Колштових, що нападав на пасажирські поїзди кооперативні крамниці й убивав відповідальних робітників. Чотирох обжалованих засуджено на розстріл, десятьох на вязницю на час від 2 до 10 років.

Надзвичайна сесія харківського губерніяльного суду винесла вирок у справі шпигунської організації, що оперувала на Поділлі понад польським кордоном. Під суд було віддано 65 душ. Дванадцять душ засуджено на розстріл, у тім числі Куприна, Тищенка, Радецького, Слимка й Селькових, чоловіка та жінку. Шістьох засуджено на вязницю на час від 5 до 10 років. Решту оправдано.

У Харкові засуджено на розстріл, без застосовання амнестії був. старшину села Новий Оскол, Безкоровса, признаного виноватим у тім, що на основі його вказівок „білі“ розстріляли кількох „червоноармійців“ та селян.

У Чернигові розглянуто справу „групи куркулів“ села Красульки. Обжаловані свого часу „вчинили самосуд над трома комсомольцями та головою сельради“. Трох засуджено на розстріл, 18 інших на вязницю на ріжний час.

У Катеринославі розглянуто справу т. зв. „девятки смерти“ яка займалась „бандитизмом“ і при втечі з тюрми забила начальника варти. Двох засуджено на розстріл, решту на тюрму на час від 3 до 10 років.

Трийцять вироків смерти за два тижні!

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА“.

Вальдемар Бонзельс.

БОРОТЬБА ГАСАНА З АЛЕЮ.

(Докінчення)

Гасан глядів з поміж колючок. Думав. Нараз сказав собі, що поправді, то він нікого не потребує питатися, коли захоче остати тут. Бо, коли Лі й була найможучішим звірятем на цій леваді, то таки не було нікого, хто міг би прогнати його, Гассана відсіля, коли він сам не захотівби уступитися. Прижмурив хитро очі й осміхнувся.

— Так, я гадаю, що ви позволите, — сказав їжак і нечайно звинувся в клубок. Подобав на темно буру кулю. Колючки його їжилися і легосенько дзвонили.

— Тьфу, до чорта! — Озвалася вивірка і скочила трохи.— Так дивіться, що за кільчасте чудовище!

Гасан глянув скоса понад вершок свого чорного носа, з посеред кільчастої гори. Воно виглядало вельми цікаво, бо ніхто, хто ще не бачив їжака не міг догадуватися, що там може бути ніс. А так до нього годі було підступити. Лі сердилася.

— Вмієте ви може бігати на вструч по пні дерева у гору — питалася вивірка.

— Ні, — відповів Гасан збентежений. І знову видовжився трохи.

Лі сміялася.

— Я заразже так і подумала, Ви...

— Коли так, то ви попробуйте вколоти кого, колиб вас погладив по спині — відповів Гасан злобно. Він же пізнав, що вивірка наче насміхається з нього.

— Чомужби, — спитала Лі— навіщо малаби я колоти когось совсім без причини? Хто це робить? Хиба кільчасті свині!

—Я нарешті випрошую собі це! — викликнув Гасан.

— Що малоби приневолити мати для вас пошанівок? Ви не вмієте лазити по деревах, колите кожнього, що вас доторкнеться, тай навіть хвоста не маєте. Гляньте, який у мене хвіст!

Лі повернулася трохи у траві й оглянулася за Гасаном. А він не без зачудування глядів на чудовий, пушистий вивірчиний хвіст. То дійсно було чудо.

— Кожен уже має щось прикметного для себе — трохи несвій.

— Щира правда, мій любий, але я маю щось ліпшого.

З цим звірятком не вийти на лад. Гасан бачив це. Колиб потім таке було, як він поселився би тут, що він що дня мусівби сердитися на це зарозуміле сотворіння, то він певний, що не остававби тут довго. І вже не знав, що говорити на свою оборону. Коли так роздумував роздавася поза ним легкий чутний шелест а потім гостре сикіння. Вивірка давай бігати довкола, наче в дикому танці. Хотіла скочити, втікати, та остала безвільно на місці, дрижала. З її уст добувся трівожний визк.

— Аля, мідянка пролепетало, нещасне звіря. Очі вивірки пішли в слуп. Почала якийсь дивний коливаючий, розпучливий танець горішню частю тіла Та з місця не рушилася, у її силуваного лиця зникла остання капелиночка крови.

То дійсно була гадюка Аля. Піднялася у траві. Підвелася може на половину довжини свого тіла, її ясні очі блистіли наче два діяменти, в її повільних майже лінивих рухах до сонця було, щось дуже грізного. Та найстрашнішим було це гостре, вперте сичіння, що добувалося розколеним тоненьким язиком із злющої пащеки, плоскої головки. Кров усіх сотворінь застигала, наче почули голос смерти. Хтож не знає, що як Аля вкусить, наступає смерть, заки ще можна було подати лікарство, заки вкушений зрозумів, що сталося.

Вивірку Лі треба дійсно жалувати. Серце боліло глядіти, як вона намагалась утечи відсіля. Та рухи й сичіння смертоносної гадюки відибрали її волю. Стара то правда, що рухи гадюки зачаровують усі менші вірята.

— Ах, змилосердися, — лебедила вивірка, ... ваючі галузки дерева тут у горі. Вона показалаби, як ско лазити і скакати, кобі лише могла рушитися відси.

Та гадюка мідянка не знає милосердя. Здавалося, начеб дивно-солодкий рот злющого звіряти крадько всміхався, а гарно викручувана лінія її спини у страшній смертній величі, ясніла до сонця і темніла знову в тіни дрібних трав в мосі. Ніщо не наганяло більшого страху, як це, що годі було слідкувати, як вона повзла пересувалася у траві.

— Вбий мене! Ах убий мене в цюж мить, — благала вивірка.

У цьому страшному жаху глянула на Гасана, їжака. Якжеж дуже здивувався у цій небезпеці смерти. Дійсно не знала, чи має вірити своїм очам. Та не було найменшого сумніву: Гасан сидів тихо-тихесенько в траві й осміхався до Алі. Алеж то не можливо! Чи він дійсно не знав гадини?

Лі не стямилася ще з жаху і переляку, як нечайно Гасан побіг трошки вперед, просто перед гадину. І то так скоро, щонікоди й на думку неприйшлоб булоб, що їжак може так бігти.

—Гасан, — кричала вона — ви пропали!

Їжак підбіг саме до гадюки і став просто перед нею.

На превелике счудовання вивірки Лі, гадина скрутилася, так, що лише голова вистаєала з цього сорокатого клубка, який утворився на землі з її тіла. Вона розявила широко пащеку, язик її мигав наче маленька лискавка, то там то назад, очі її іскрилися невисказаною лютю. При цьому сичала так голосно й дико, що чути було геть далеко на леваді. Всі звірята довкола здригнулися. Певно навіть і лев утікавби! Але Гасан, їжак, глядів на ці ідкі погрози так спокійно, начеб то лише у траві цвірінькав сверщок.

Осміх його проминув. Темні очі гляділи поважно і сміло. В його поставі було щось незвичайно ... Він був готовий до бою. Тепер Гасан виглядав совсім инакше. А ще перед хвилинкою сидів у траві він недбало і віби отяжіло.

—Маю вас вкінці, Аля,—говорив він спровола і дивно низьким голосом. — Тут ви мене не надіялися, правда? Та тепер не поможуть вам ваші хитрощі, якими ви мене так довго обманювали. Мусите тепер вступити в бій. Перший ваш рух до утечі, то ваша певна смерть!

Виразне дике сичіння повторилося. Аля не думала вкікати. Нечайно ворохнулася мягко, трівожно, начеб кинула її всю відвага боротися з Гасаном. Та їжак не дав себе обманути. Він знався на штучках Алі. І дійсно Леди вдала, що ніби то не гадає зачинати боротьби, а вже лискавкою кинулась у гору її широко розявлена пащека з страшними їдовитиму зубами промайнула з нечевя між Гасанові й на незабезпечене чоло.

Та як скоро метнулась гадюка, Гасан ще скорше відхилив голову на бік і гадюча морда заїхала у кільчасту спину противника.

З страшного розмаху їжакові колючки прокололи уста й щелепи гадюки. Засичала остро з люті й болю, відскочила в зад. Але зараз же проготовилася до нового наступу, хоч із уст спливали її великі, темні каплі крови. Гасан сидів не ворушився. Він знав, що гадюка не мала иншого вибору, лише продовжувати бій на смерть і життя. Він знав також, як скінчиться цей бій. Колиб Аля звернулася до втечі, то він скоро наздігнавби її зубами за спину. Бо їжак біжить скорше, як гадина. Гадина-мідянка знала це аж надто добре. З лютости аж кипіло в ній, шукала на тілі противника місця, де моглаби його зранити.

Лі використала першу невдачу гадюки. Великим скоком найшлася на пні липи. І ось сиділа на низькій гилі, обтирала піт, що виступив її з страху на чолі. Старалася зрозуміти, що там під нею діялося. Чи то було можливо, щоби Гасан, цей неповоротний Гасан, вступав у бій з всемогучою Алею, яка жахом наповняла весь ліс? Хоч як засоромилась вивірка, серце її билось із одушевлення. — Я направлю це, що я насміхалася з нього, — шепотала блідими устами. Вона все ще дріжала на всьому тілі.

Аж ось бачить: Гасан обережно висунув трошки гострокінчасту головку, щоби дати противницї нагоду до нового наступу. І дійсно. Гадина знову попробувала таксамо, як перший раз, і знову отвореною пащею заїхала в середину їжакових кольочок. Та тепер, як подавалась в зад кинулась вже богато слабше. Кров лилась струями. Здавалося біль і лють заохочували її до кровопролиття і боротьби. Її голова знову й знову кидалась із сичінням й шипінням, наче якийсь божевільний молоточок на осліп і безглузд. Та ні разу не вкусила Гасана. Колючки його закрасились на червоно, порушався і ворушився все певніще, зручно і скоро.

Та ось нараз мідянка-Аля відкинулась слабо злющу, гарну голову на звинене тіло. Піддавалася. Ціла голова була облита кровю. Звинулася в сорокатий зубчастий клубок, наче хотіла сховатися під землю. Видно було, що з болю й смертного страху вже не знала, що робить.

Гасан підбіг бистрим рухом, начеб попхалаб його, якась невидима рука. І пригриз спину противниці коло самої голови. Звій зубчастого зубка помало звільнювались. Аля вже була мертва. Лісом понеслося хвилююче зітхання. Злюще сичіння гадюки проймало жахом усі сотворіння, всі звірята левади. А що не втікло, з дрожанням і страхом глядiло на боротьбу. Та ось миттю рознеслась по лісі вістка. З вершка липи піднісся з шумом, крук. Ударив тяжко крильми. Крикнув голосно понад зеленою ялущею, що розпростиралася під його крильми наче хвилююче море листя.

— Аля-гадюка, побіджена! Гасан убив її!

— Чого він так кричить подумав їжак і побіг підтюпцем до потока. — Чи він не знає, що так мусить бути?

Встромив гостру, чорну мордочку у воду і пив жадібно. За ним, там на побовищі вивірка ... знову помало ...трави. А в горі на дереві, засоромлена, вивірка Лі, хоч і ще не відчувала невисказану полекшу.

З поміж темного сухого очерету, спаленого сонцем, Йоза перстіневий вуж, підвів голову з плямками краски місяця й озвав до Гасана:

— Дякую вам. То дійсно було велике діло.

Гасан обернувся до нього:

— Забірайтесь геть, — а то з вами буде те саме.

Голова Йози зникла знову так скоро й тихесенько, начеб її навіть і не було тут зовсім.

— Таж то їжак, — подумав він — великий їжак! Та хай він буде обережний, бо як я зачну колись з ним бій!

Одначе Гасан не оглядався ні за вужа, ні на инші звірята левад. Порядна людина, що не зробила ніщо більше, лише свій обовязок, не хоче слухати подяки. А ще найбільше тоді ті, коли ті, щойно зачинають бути приязні, коли від когось мають користь. Такий вже звичай в їжака. Воно не дасться змінити.

— Який з мене дурень, —думав їжак — що я забув, хто я і що я можу, тому лише, що я побачив, як вивірка вміє бігати простопадно, в гору по пні дерева, а я ні! Не буду вже більше просити пристановища у чужих. Я їжак, ні менше ні більше і ним хочу бути!

ДІГНАЛО СОНЕЧКО ОБРІЙ.

Дігнало сонечко обрій —
На небі взрів я зірку:
Вводила у посестер рій
Безмовну розговірку.

Та раптом листем сад потряс
І став демон в просторі,
Загрюкав перун раз-у-раз,
У хмарах скрились зорі.

І налягла на борів грудь
Завивна фуфелиця;
Вогнями сіє хижу лють,
А громами сміється.

Перегуділа, проревла
І мраками розділилась —
І тричі краща, як була
Зірниця промінилась.

Так й з нами лихо до часу
Устроює забаву,
Щоб нас навчить кохать красу,
Обнову і поправу.

Роман Завадович.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БОФАЛО, Н. Й. Бр. св. о. Николая, від. 127, повідомляє, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, 17. серпня у гали церковній зараз по службі божій. На порядку нарад суть важні справи до полагодження, тож проситься членів місцевих і замісцевих о участь. — Андрій Ґрех, голова; Павло Володка, секр.

МАТТІТУК, Л. АЙ. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 256, скликує мітинг на 17. серпня о год. 2-гій пополудни в домі Романа Демчука, Mattituck, L. I. — Михайло Небор, предс.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Отсим повідомляється членів Т-ва Т. Шевченка, від. 42, що звичайний мітинґ відбудеться в неділю дня 17. с. м. о год. 2. попол. під ч. 237 Hope Ave., в Пасейку. Проситься всіх членів прибути на мітинґ, бо суть важні справи до полагодження. — Т. Скоробогатий, предс.; О. Свитай, секр.

Фредерік Джеймс Гуд.

СВІТЛО.

Небо темне. Воздух понурий. Дерева чорні Самітна стежина.

Чути кроки. Хто йде нічю? Тай як може він найти собі дорогу в такій глибокій темряві?

Світло! Проблиск світла! Китаець ступає сією дорогою. Несе паперову ліхтарню. З неї свічка кидає своє радісне проміннє.

Свічка лоєва, але обложена воском. То сей білий віск додав ясности полумінї. Відкіля сей віск? „Позичте мені свої уха" й послухайте, як сей віск приходить на світ, росте.

Гладке листе, рід жимолоди*), росте все зелене в долині Чієнчанґ у китайській верховині. Цвите сніжно-біло в маю і червні, а як відцвите, визирає пурпуровий овоч. Учені називають його „Ligustrum lucidum". Але я й ви називати-мемо його: світлодавець. У місяци марті галузки випускають бурі кульочки. Сі бурі кульочки отвираються помаленьки, а в щілинках видно маленькі, білі хробачки. Сі хробачки виростуть, на шестиніжні сотворіння (комахи), а самчики витворювати-муть із свого таки тіла — білий віск.

Одначе не тут. Не в долині Чієнчанґ. Не в верховинському воздусі. Бистроумний Китаець відкрив, що віск сей можна видобувати, коли сі комахи находяться 200 миль далеко, в місті Кіятінґ. Але хробачки скоро перемінилибися в комах, а коли Китайці потребують білого воску, мусять нести сі хробачки як мога скоро до міста Кіятінґ. І сі мягенькі, похожі на хробачків сотворінячка, ростимуть, як їх переноситимуть.

Спішіться, спішіться! ви, що потребуєте світла.

Назбирали хробачків і позапаковували в пакетах по 16 унцій у листю водяного оливного дерева. Таких шіснацять зелених скриньок несе один чоловік. А тепер гайда до міста Кіянтінґ. Але уважайте! Не за дня, не в полуднішну спеку можуть виростати білі хробачки. Бо не за скоро перемінювати холодний воздух їх рідної долини. Тому носильники мусять подорожувати нічю. Мусять скоро мандрувати. Мусять бігти — бігти 200 миль.

Ідіть носильники! Рівними дорогами попри береги ріки, здовж берегів каналів, стежинами під гору, високими провалями через гори, терпеливі Китайці верстають витревало свою дорогу у нічній пітьмі.

Слухайте, як вони біжуть. Біжуть у пітьмі, щоби світ мав світло. Куди вони йдуть лише, брами міст стоять отвором, щоби носильники не спізнювалися відчинюваннем, замиканнем і говореннем із воротарями. Коли горожане в постелях, здовж спокійними улицями ступають носильники. І знову в сторону села; лісами, горами; через мости, журкотючим бродом. Носильники відпочивають у денну спеку. Вечірній холод надходить, поважна, певна біганина зачинается нанові, а місяць і зорі світять на довгий хоровід носильників.

Дійшли до міста Кіятінґ. Кожен зелений пакет завісили перевеслом на гилю ясіня. Цікаве життє в зеленій скринці — життє, що розвивається, пучнявіє, веде до світла. Хробачки виростають у комах, а слабонькі, маленькі комахи протинають собі дорогу через листє, в яке вони загорнуті. І вилазять по воломі й повзуть на ясень. Після тринацяти днів виділюють подушечки білого воску, грубі на чверть цаля. Працьовиті руки мерщій збирають віск і кидають його у залізні горшки з кипятком. Віск топиться, підноситься до вершка, його збирають. Зібрали скарб. Чієнчанґська долина дала коштовний дар, завдяки терпеливим ногам скорих людий, завдяки поворотним рукам робітників Кіятінґа. Віск уживають для воскування паперу й шовкових виробів, віск сей надає блеску шовкови: полірують ним меблі; обкладають свічки, щоби світло світило в темноті.

Витревалість.

Праця.

Світло.

Не лише в Китаю, але геть по всьому світу витривалість і праця дають цінну прислугу.

З кождим сходом сонця руки жінок плекають дітий і господарять у хоті й готовлять на день. З кождим сходом сонця чоловіки йдуть до праці. І вони працюють до заходу сонця й вечірньої зорі. Честь, іще раз честь витревалости і праці, що дають світло.

З англійського переклав
Михайло Лотоцький.

*) Жимолодь—жостір, вовча ягода.

V. РІДНЕ СЛОВО.

Пант. Куліша.

Мовчки предки наші вполи,
Мовчки спочивають,
Тільки чорнії могили
З вітром розмовляють.

Спочивають, дожидають,
Праведного суду,
Що судити Україну
Рідне слово буде.

Вже судили княжі віча,
Панські трибунали,
І перевертні гетьмани
Ради відбували.

Радували, — утікала
Правда з того суду,
Богатились підмовлянням
На зрадоньку люду.

Радували, продавали
За маєтки волю,
Засівали головами
Могили по полю.

Засівали, насипали
Памятні могили.
В тих могилах рідним трупом
Правду придушили.

А неправду поруч себе
За столом саджали,
Не вином, людськими слізьми
Кубки наповняли.

Ой пануйтеж, бенкетуйте,
Ми ждати-мем суду,
Що судити Україну
Рідне слово буде.

Рідне слово, Божа правдо!
Як мала дитина,
Тобі стала промовляти
Хирла Україна.

Промовляє, — оживає
Згніченний морозом,
Непозичений у Німця
Український розум.

Схаменуться, стрепенуться
Стуманілі люде:
Рідне слово, рідний розу, —
Рідна й правда буде.

Без напасти завоює
[illegible] весела,
І над людьми зацарює
Приступна й весела.

І засвітить серед хати
Світло благодатне,
І як мати буде дбати
Про сирітство хатне.

І ходити-ме всевіда
З хати до палати,
Щоб убогого сусіда
З багачем зеднати.

В дусі правім будем вічно
За тебе молитись,
Духом правди з ворогами
Поки духу, битись.

ПОЯСНЕННЯ ДО ВІРШІВ.

В байці оповідач або співець віршами оповідає події з життя звірів в наміром представити при помочи прикмет і ділань звірів подібні ділання людей. Хитрий лис має зобразити хитрого чоловіка, пчола та муравель трудовитого чоловіка, баран і цап має представити чоловіка боязливого і дурного, а вовк і свиня зображає чоловіка уперто влізливого і пажерливого. Сатирична байка і казка висміває хиби і блуди відповідних звірів немов людей на це, щоби завстидати людей з подібними забаганками і в цей спосіб їх накланяти до поправи, а то зміни поступовання. Славнозвісним є старогрецький байкар Езоп, староримський байкар Федр, француський Ляфонтен з XVII віку, російський Крилов, польський С. Трембецький, український Глібів та Іван Франко, що написав славнозвісну поему „Лис Микита" та байки для дітий: „Як звірі ще говорили". В. Гнатюк зібрав і видав в двох книгах через Наукове товариство імени Шевченка у Львові велику скількість байок і казок. Вибрані найкращі байки, а окремо казки, видала Українська Спілка видавнича та Татаранько у Львові. Коли в байках головними діячами звірі, а люди малу ролю грають, — то в казках, які представляють людське життя, — головними діячами є люди, а звірі мають підрядне значіння. Славнозвісна є збірка арабських казок під наголовком 1001 ніч, себто 1001 ріжних казок, з яких кілька перекладом видала Українська Спілка видавнича у Львові. Боротьбу о прожиток, хліб, оправдували люди давнійше потребою насернення всіх людей на одно католицьке віроісповідання, як ось Жидів і православних, а потім уніятських Українців. Тепер справдуються потребою винародовлення, а то сполячення або обрусення, щоби всі Українці говорили по польськи тільки, дома і поза домом, коли їх Польща завоювала, а по московськи (великоруськи) коли землю українську з українським населенням завоювали Москалі. Подібно робили Мадяри з підкарпатськими Русинами - Українцями. Тай Румуни давлять Українців на завойованій Буковині північній, щоби Українці перестали говорити по українськи. Насильне приневолювання людей до зміни мови псує, розуміється, винародовлюваних людей, бо вони потім лехковажать собі, яко винародовлені, все, що є добре на світі і для наживи своєї і злу дорогу готові вибрати. Словом: денаціоналізація — то деморалізація (винародовлення то зіпсуття) одиниці і решти народа, бо йому відбирається ворогом своїх свояків. Тим більше є зіпсуття, коли невинародовляючогося проганяється зі службе, відмовляється приняття до служби і купна землі. Ось такий клич вшехпольський у Східній Галичині: Землю двірську може купити тільки Поляк, а всіх урядників і учителів Українців треба перенести в околиці чисто польські для винародовлення, а то для спольщення. Вшехполяки правителі так і поступають. Подана казка сатирична Бартельса представляє, як то страшно робили свині, немов то люди, щоби перебробити потульних овець на свині та як вівці, себто прості люди, терпіли через те, що не могли зжитись з чужими звуками та звичаями і з пажерливостю свиней то є таких захланних людей. Казка ця звернена против всяких заборчих людей, що хотілиби, щоби всі инщі люде не говорили инакше як вони, а коли добровільно не хочуть, чи не можуть, то треба їх переслідувати навіть мов здиранням шкіри і переселюванням. Хто був Цапом Патлачом можна ріжно „догадуватись. Слово історик означує чоловіка, що описує минувшину народа. Називається він тут „Почитай Чин Чина". Ці слова великоруські, то московська пословиця. Значать вони по українськи: Володар нехай шанує володаря. Співець тому та кназвав цего історика, бо Москалі люблять облудно дорікати чужинцям за винародовлювання Українців і Білорусинів. Та Москалі відбирали землі від чужинців яко мнимо московськоруські і винародовлювали Українців і Білорусинів при помочи російського уряду змушуючи їх лише по великоруськи говорити, а їх мову покидати. Брехали ті історики, що українська мова і білоруська вже спольщені, а чиста руська мова то тільки московськоруська. Заперечували правду, що ті три мови ріжними були ще перед заборою українських земель через Поляків, перед тисячу вже літами, як виказав учений Москаль, професор Шахматов та ствердила Петроградська Академія Наук в 1905 році. Хоч Поляки і Румуни переслідували Українців за це, що вони говорять по українськи, то московське большевицьке правительство договором в Ризі 18. марта 1921 відступило Східну Галичину і Волинь Польщі, щоби удержатись при власти над Росією. Рада Амбасадорів, яко заступників Франції, Анґлії, Італії і Японії, на просьбу Польщі без звпиту диктатора Петрушевича або иньших Українців і без плебісцитового голосування призпала 14. марта 1923 р. границю рижську за правну. За вдеднання цього признання дістала Франція від Польщі право добувати у Східній Ґаличині нафтову ропу, так що більшість нафтових копалень тепер у француських руках і згодилась, щоби Анґлія задержала собі копальні в Мосулю, забрані силою від Туреччини. Ухвалою з 14. марта 1923 згодилась названа Рада Амбасадорів на розчетвертування України між Росію, Польщу, Румунію і Чехословаччину. Забули Поляки, що їх співець З. Красінський в передмові до „Пшедсвіту" в 1843 р. написав, що як роздерти державу, то політичний злочин, а народ розділити і хотіти його убити через переслідування його мови, то накиненняся на Божу правду яко твір Бога і тому є воно святотатством, то є релігійним злочином." Цей розбір України — подібний до медвежого суду в байці, а суддів-вовків під проводом медведя, які на жалобу безосновну лисиці засудили ситого вола (Україну богату в нафту, збіже і дерево) на розчетвертування між себе і лисицю. Та не тільки мову переслідують заборчі народи, але і дихати не дають, бо недопускають Українців до купна захопленої перед віками через панів землі і приневолюють до військової служби против других Українців. Це описав Бабій в галицькій іділлі. До того розбору причинились давніці кольоністи, пани польські на Україні, що славу і волю, яку були собі Українці і Білорусини здобули в 1918 р. виставили на польську і француську торговицю, щоби забрану землю собі урятували. Це описано в пісні до гостей. В вірші Куліша, сказано, що до розбору України причинились і свої пани перевертні, — спольщені. Коли судіями будуть Українці то буде укр. правда, то є справедливість.

Щоби зрозуміти недолю частин українського народа по насильнім розборі укр. держави польським, чеськословацьким, румунським і московським треба знати, як устроєні держави сих пануючих народів, яким антанта з Американськими Сполученими віддала частини українського народа для панування над ними. Устрій держави може бути 1) **доосередний** (по латині централістичний) без самоуправи повітової і краєвої або з самоуправою (автономією по грецьки) краєвою або повітовою, ширшою або вузшою, залежно від волі пануючого народа, 2) спілковий то є союзний устрій (по латині званий федеративний), в якім кождий народ становить для себе несамостійну державу на своїй землі. Всі спілкові держави мають двоякі власти, а то **спільні** або спілкові, нпр. заграничні, зелізничі, і **окремі** неспілки, національні, тільки в поодиноких державах нпр. шкільні військові і т. п. Розуміється, що чим котра спілкова держава більша що до населення, тим важчий її голос в спілці, тому що має звичайно в законодавчій Раді більше голосів або хоч більше впливу і значіння. Коли начальника держави населення чи Рада вибирає на якийсь час, то така держава називається о латині республикою (прилюдною), колиж начальство держави переходить з роду в рід, то називається по грецьки монархією (самовладством, цар-самодержець).

Спілковою державою є Злучені Держави Північної Америки, Німеччина, та Союз Соціялістичних Совітських Републик, колишньої Росії. В тім союзі Українська Република є спілковою державою, яка має зовсім хоч своє шкільництво і судівництво в руках українських. Тому то небезпека винародовлення Українців та переслідування їх за мову з ослабленнем напливу московських большевиків на Україну устане. Також до колонізації України через Москалів може українське правительство недопустити як буде небавом своє війско українське. Досі російська република має більше голосів як Україна. Натомісць Польща і Румунія є доосередними державами без самоуправи для Східної Галичини і Волині з Холмщиною, Поліссям і Підляшем, та в Румунії для північної Буковини і Бесарабії. Чехословаччина приобіцяла письменно Підкарпатській Руси, по обтятю частини для Словаччини, самоуправу, але ще і досі не дала. Румунія вже скасувала всі українські школи, — а Польща скасувала українські школи в Холмщині і Поліссю та Підляшу. Чехословаччина скасувала укр. школи в частині Підкарпатської Руси, прилученій до Словаччини. Всі три держави колонізують українські землі по дворах своїм пануючим народом, приневолюючи Українців або винародовлятись або утікати за море за прожитком. В Східній Галичині Поляки поволи перемінюють укр. школи на польські.

(Конець)